

SNOWSAFE – TURVALLISTA LUMILAJIURHEILUA

Tietoa juuri Sinulle

Viime aikoina julkiseen keskusteluun ovat aiempaa enemmän nousseet häirintä- ja hyväksikäyttötapaukset yhteiskunnassa ja myös urheilun parissa. Kansainvälinen hiihto- ja lumilautaliitto (FIS) on laatinut kansainvälisen ohjeistuksen häirinnän vähentämiseksi ja toivoo, että kansalliset lajiliitot ja sitä kautta paikalliset lumilajiseurat ottavat sen käyttöönsä. Ohjeistus on laadittu kansainvälisten asiantuntijoiden avustamana.

Turvallisuus, onnellisuus ja tekemisen ilo on tärkeää ja kaikkien lumilajien parissa toimivien oikeus. Tämä dokumentti kuvaa lyhyet toimintaohjeet kenelle tahansa lumilajien parissa toimivalle, joka joutuu häirinnän kohteeksi tai havaitsee sellaista omassa toimintaympäristössään.

Ensisijaisen tärkeää on aina puuttua asiaan, jos havaitsee itseensä tai muihin kohdistuvaa epäasiallista toimintaa harrastusympäristössä.

Mikä on häirintää?

Häirintää voi kokea henkilökohtaisesti tai sähköisten kanavien välityksellä. Häirintää voi tapahtua urheiluharrastuksen parissa, mutta yhtä lailla urheiluharrastuksen yhteydessä voidaan huomata, että joku on joutunut häirinnän kohteeksi jossain muussa ympäristössä. Tähänkin on puututtava.

Häirinnän esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi seuraavat asiat:

- Henkinen kiusaaminen
- Fyysinen kiusaaminen
- Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä
- Seksuaalinen hyväksikäyttö (myös seksuaalinen ahdistelu)
- Laiminlyönti

Henkinen kiusaaminen tarkoittaa esimerkiksi eristämistä ja ulkopuolelle jättämistä, sanallista loukkaamista, nöyryytystä, pelottelua, uhkailua, vartaloa tai pukeutumista koskevia kommentteja tai muuta kohtelua, josta seurauksena voi olla esimerkiksi omanarvontunteen tai itsekunnioituksen väheneminen.

Fyysinen kiusaaminen tarkoittaa mitä tahansa tahallista tekoa, esimerkiksi lyömistä, hakkaamista, potkimista, puremista tai polttamista, joka aiheuttaa fyysisen vamman tai vaurion. Fyysistä kiusaamista voi olla myös pakotettu tai epäsoviva fyysinen harjoite (esimerkiksi liiallinen harjoituksellinen kuorma, loukkaantuneena tai sairaana harjoittelu), painostettu/pakotettu alkoholin käyttö tai painostettu/pakotettu dopingriike.

Seksuaalinen häirintä tai ahdistelu tarkoittaa kaikkea ei-toivottua seksuaalisväritteistä käytöstä; sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä myös seksuaalisena hyväksikäyttönä.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Seksuaalista hyväksikäyttöä (ahdistelua) on Suomen rikoslain mukaan tilanne, jossa joku omaa asemaansa hyväksikäyttäen taivuttaa toisen ihmisen sukupuoliyhteyteen tai muuhun toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon tai taivuttaa toisen alistumaan seksuaalisen teon kohteeksi seuraavissa tilanteissa:

- toinen ihminen on alle kahdeksantoistavuotias ja alisteisessa (esimerkiksi opetus- tai valmennus-) suhteessa tekijään;
- toinen ihminen on alle kahdeksantoistavuotias, ja jonka kypsyttämättömyyttä tai nuoruutta ja/tai niistä johtuvaa kyvyttömyyttä päättää itsenäisesti omasta seksuaalisuudestaan käytetään hyväksi;
- toisen ihmisen kyky puolustaa itseään tai ilmaista tahtonsa on jostain syystä selkeästi heikentynyt; tai
- toinen henkilö on rikosentekijästä erityisen riippuvainen, ja tekijä käyttää tätä riippuvuussuhdetta törkeästi hyväkseen.

Laiminlyönti tarkoittaa tässä valmentajan tai muun toimijan huolenpitovelvollisuuden laiminlyöntiä toista kohtaan ja sen myötä syntynyttä haittaa tai sen uhkaa.

Häirintää voi esiintyä eri syistä. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi rotu, uskonto, ihonväri, vakaumus, etninen tausta, fyysiset ominaisuudet, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuneisuus, ikä, rajoitteisuudet, sosioekonominen status ja urheilulliset kyvyt. Sitä voi kohdata kasvotusten tapahtuvassa vuorovaikutuksessa tai sähköisten viestinten välityksellä. Häirintä voi olla tahallista ja sen kohteeksi voi joutua tekemättä itse mitään. Häirintä voi myös liittyä auktoriteettiaseman väärinkäyttöön.

Tutkimukset osoittavat, että ahdistelua ja hyväksikäyttöä tapahtuu kaikissa urheilulajeissa, kaikissa maissa. Häirinnän ja hyväksikäytön seuraukset ovat uhreilleen usein erittäin vahingollisia ja ne saattavat ilmetä vielä vuosia tapahtumien ja urheiluran jälkeenkkin.

Miten toimia, jos koen tai havaitsen häirintää?

Jos koet mitään epämiellyttävää ja olet epävarma, täyttyvätkö häirinnän tunnusmerkit, puhu asiasta viipymättä jollekulle. Seurassasi on myös nimetty luottohenkilö, jolle voit luottamuksella kertoa tapauksesta. Myös omalla lajiliitollasi on vastaava luottohenkilö, johon voit olla yhteydessä. Väestöliiton Et ole yksin -palvelusta saat halutessasi tukea ja neuvoja nimettömänä. Kaikki tarpeelliset yhteystiedot löydät tämän dokumentin lopusta. Jollet itse halua lähestyä näitä yhteyshenkilöitä, pyydä luottohenkilöä tai ystävääsi tekemään se. Voit puhua myös viranomaiselle tai pyytää jonkun muun tekemään sen puolestasi.

Puolueettomien luottohenkilöiden tehtävä on:

- Huolehtia Sinusta!
- Ottaa huolesi vakavasti
- Ryhtyä toimiin keskusteltuasi ja sovittua kanssasi parhaasta tavasta edetä
- Varmistaa, että asia saadaan päätökseen Sinun kannaltasi parhain päin
- Vaalia luottamuksellisuutta aina, kun mahdollista
- Huolehtia, että kukaan muu ei joudu vastaavaan tilanteeseen vaan toiminnan jatkuminen estetään

Sinun tehtäväsi on:

- Auttaa ja kertoa eteenpäin, jos kuulet/näet mitään epäilyttävää
- Muistaa, että teon kohteeksi voi joutua muita(kin), ellei asiaan puututa
- Tukea ystäviäsi, jos he uskoutuvat Sinulle, ja auttaa heitä kertomaan asiasta eteenpäin

Kaikkeen ahdisteluun, häirintään, vähättelyyn ja kiusaamiseen pitää aina puuttua heti.

Lisätietoja:

Suomen Hiihtoliiton nimeämä luottohenkilö häirintätapauksissa:

Satu Kalajainen
sutasanna@gmail.com
puh. 040 524 5286

Kriisiviestinnän tuki:

Juhana Särkelä
juhana.sarkela@hiihtoliitto.fi
puh. 050 365 3665

Muuta materiaalia aiheeseen liittyen:

[FIS Snow Safe Policy -ohjeistukset kokonaisuudessaan](#)

[‘Et ole yksin’](#) – Väestöliiton tarjoama puhelin- ja chat-palvelu (voit esiintyä anonyymisti)

[‘Lupa välittää – lupa puuttua’](#) – Olympiakomitean toimittama opas
(Sukupuolinen ja seksuaalinen häirintä urheilussa)

[Vaikeneminen ei ole vaihtoehto.](#) Kirjallisuuskatsaus, Miika Kyllönen / SUEK

Tämä dokumentti on tiivistelmä FIS:n ohjeistuksesta suomalaisten lumilajiseurojen käyttöön. Ohjetta hyödynnetään Suomen Hiihtoliitto ry:n, Ski Sport Finland ry:n ja Suomen Lumilautaliitto ry:n seuroissa ja lajeissa.